

ÕS ja oskuskeel

Maire Raadik
Eesti Keele Instituut

ÕS id läbi sajandi

- * **1918** Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamat
- * **1925–1937** Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat
- * **1933** Väike õigekeelsus-sõnaraamat
- * **1948–1951** Suur õigekeelsus-sõnaraamat (jäi pooleli)
- * **1953** Väike õigekeelsuse sõnaraamat
- * **1960** Õigekeelsuse sõnaraamat
- * **1976** Õigekeelsussõnaraamat
- * **1999** Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999
- * **2006** Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006
- * **2013** Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013
- * **2018** Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018

Õigekirjutuse-sõnaraamatust õigekeelsuse-sõnaraamatuks

- * „Pealegi on eesti keel vaheajal tõusnud teisejärguliselt seisukohalt riigikeeleks, ja see silmapaistev asjaolu õhutas kohustavalt meie keele edendamise kiirustamisele ja andis tõepoolest elavat hoogu keele leksikaalsekski kasvamiseks, isegi nii mühavaks, et ses tundus kalduvust paiguti juba segavaks tõusta keele organismis.“
 - * J. V. Veski „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamatu“ I osa eessõnas 1925

Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat

1925–1937

- * **Suurem valik oskussõnu**
- * Vähem tuttavad sõnad ja oskussõnad on varustatud „sisuseletavate lisanditega, millena esineb kas sõna **kuuluvuseala märkiv lühend** (näit. *agr.*, *aiand.*, *aj.* jne. vt. lk. XII), **eestikeelne seletus või muukeelne tõlge**“
- * Sõnu on kogutud nii ilmunud kui ka koostatavaist **oskussõnastikest**, toeks on olnud töö, mis on „sooritatud mitmeis erialalises oskusesõna-komisjones Joh. V. Veski keelelisel tuletamisabil“

otsu|s² (Entschluss, Ratschluss, Bescheid, Entscheid, Resolution, Ausschlag); *jur.* (Urteil, Rechtsspruch; Sentenz; Beschluss); *loog.* (Urteil); *aj.* (Afsproke); **-e|kindel** (resolut); **-eli|ne**³; **-e|tegemine** (Beschlussfassung); [**-e|võimuline**] vt. *otsustusevõimeline*; **-l|ik**; **-|tama**¹ [midagi, millegi üle] (beschliessen, entscheiden, Entscheidung treffen, ein Urteil fällen, sentieren); **-ta-**

1960. a „Õigekeelsuse sõnaraamat“

- * ÕSi võeti **võimalikult palju termineid**, et korvata oskussõnastike nappust ja luua alus uute oskussõnastike koostamiseks
- * Oli olemas veerand miljoni sõnasedeliga **kartoteek**
- * Sõnu valides ei arvestatud mitte niivõrd oskussõna tähtsust teadusharu mõistete süsteemis, kuivõrd tema **esinemissagedust**
- * Erialade kaupa koostatud termininimekirjad saadeti seisukohavõtuks ligi **50 eriala asjatundjatele**

1976. a „Õigekeelsussõnaraamat“

- * Sama moodi nagu 1960. a ÕSi puhul saadeti **termininimestikud** erialade kaupa spetsialistidele üle vaadata, uued erialad olid nt kirik ja majandus
- * Püüti saavutada suuremat järjekindlust ning ühtlust **sõnamoodustuses** (nt liitumise ja sufiksiste sihiteadlikum kasutamine oskussõnavaras)
- * Nimetavalise ja omastavalise liitumise puhul Veski-Muugi joone taastamine, kujundades sõnamoodustussemantika seisukohalt võimalikult ühtlasi liitsõnasarju (*silmside, traatside, telefonside, elekterside, postside*)

ÕS 1999, 2006, 2013, 2018

- * ÕS 1999 koostamine 1988–1999 sattus ajale, kui paljude erialade terminivara tuli välja vahetada
- * Oskussõnu valides ja esitades on ÕSi koostajad toetunud oskussõnastikele, erialaspetsialistidele ja terminoloogiakomisjonidele
- * ÕSi koostajad osalevad praegu lennunduse, merenduse, eestikeelsete taime-, imetaja- ja liblikanimetuste, laborimeditiini, aianduse, käsitöö terminikomisjonis, lisaks on nad osalenud ka nt raamatukogunduse, hariduse, sõjanduse, raamatupidamise terminikomisjonis

Üld- ja oskuskeele vahekord ÕSis

- * ÕS 1999 ja 2006 märkisid rahvapäraseid taime- ja loomanimetusid, keemiliste ühendite nimetusid, rahvakeelele omase omastavalise täiendosaga liitsõnu jms märgendiga ARG1
- * ÕS 2013 ja 2018 ei markeeri enam termineile vastavaid üldkeelesõnu argikeele märgendiga, selle asemel on sõnad *oskuskeeles* ja *üldkeeles* ning üldkeelesõna juurest termini juurde juhata *oskuskeeles täpsem*
 - * **jaani+l`ill**, *oskuskeeles täpsem* pääsusilm
 - * artiklis **h`oog**: hoo+vihm (*üldkeeles*) = hoog+vihm METEO

ÕSi erialamärgendid

- * **ÕS ei lisa terminile erialamärgendit, kui**
 - * märksõna või seletus ütleb juba eriala ära, nt märksõna **fotograafia** ei saa fotonduse märgendit
 - * termin on ühtaegu ka tavaline üldkeelesõna, nt ehituse terminid *maja, põrand, uks, aken, plaatima, krohvima*
 - * termin on rohkem kui kahe eriala oskussõna, nt *juur* BOT, PÕLLUM, AIAND, MAT, KEEL
 - * artikli märksõna ühtainsat märgendit ei ole mõtet artikli teiste sõnade puhul korrata, nt artiklis **jääpurjetama** jääb tuletis *jääpurjetamine* spordi märgendita

ÕSi koostöö mõistetundjatega

- * linnunimetused (Eerik Leibak)
- * merendus (merekeele nõukoda)
 - * täpsustatud merendussõnade määratlusi ja märgendust, lisatud uusi ja jäetud välja aegunud termineid
- * keskkonnakaitse (Aleksander Maastik)
- * majandus, kindlustus
- * seksuaalvähemused
- * eri valdkondade üksikettepanekud
 - * Vello Hanson, Lembit Abo, Viktor Korrovits, Heido Ots, Mihkel Naams, Ülle Sihver, Mati Rahu, Hasso Tepper

ÕSi tulevik

- * Järgmine ÕS ilmub aastal 2025
 - * On otsustamata, kas tuleb ka paberil või ainult võrgus
- * Eesti Keele Instituudi sõnastikukeskkond Sõnaveeb lisab oma artiklitele ÕSi soovitusel, nende täpne kuju on väljatöötamisel

brokoli

brokoli nimisõna

1 köögiviljana kasvatatav lillkapsaga sarnanevate roheli sparglit meenutavate vartega aiataim

Brassica oleracea

sama mis [spargelkapsas](#)

Eesti keele sõnaraamat 2019

1

Naabersõnad

värske brokoli

keedetud

küpsetatud

Eesti keele naabersõnad 2019

ÕS soovitab. Itaalia sõna *broccoli* hääldusmugand *brokoli* on eesti keeles käibel spargelkapsa ehk *Brassica oleracea* kaubandusliku nimetusena. Oskuskeeles sobib *brokoli* asemel öelda *spargelkapsas*

brokol
brokolit

brokolite
brokoleid

Sõna seosed i

(seda kirjeldust ei ole)

Päritolu i

LAENSÕNA

< saksa *Brokkoli*